

ÖNSÖZ

GELİN VE DAMADA HİTAP

Değerli kız kardeşim! Ömrünün en güzel döneminde bulunmaktasın: Düğün günü hazırlıkları.

Bu günde senin için her şeyden değerli olan, kalbinin seçtiği müstakbel kocanla bir sadakat antlaşması yapmaktasın. İkiniz birlikte, Merhametli ve Sevilen, hepimize yaşam veren, üzerimize bol bereket ve başarı, sevgi ve kardeşlik, barış ve yoldaşlık bahşeden Göklerdeki Babamız'la, Dünyanın Yaratıcısı ile bir evlilik antlaşması gerçekleştirmektесiniz. Ve bu nedenle, yeni evlenen çift, Yahudi evinin bir bakıma küçük çaplı bir *Bet-Mikdaş* olduğunu bilmelidir. Ve esas ortağın, yani gerçek Ev Sahibi'nin bizimle birlikte neşelenmesi için, Mübarek *A-Şem*'in emriyle bizi bağlayan talimat ve uyarılara kulak vermemiz gerekmektedir.

Bazen bazı *mitsvaları* yerine getirmek bize biraz zor görünürse de, şunu daima hatırdа tutmak gerekir ki, evrenin sadık Babası, evlatlarına, yerine getirilmesi mümkün olmayan yükümlülükler yüklemez.

Bene-Yisrael Mısır'dan çıktıktan ve bir ulus haline geldikten sonra Kutsal ve Mübarek Tanrı, Yisrael halkına, Kendisi için *Şehinası*'nın (İlahi Mevcudiyet) barınacağı bir *Mişkan*, yani barınak inşa etmelerini emretmiş ve şöyle demiştir: “*Benim için Kutsal bir Mekân yapınlar ve içlerinde barınayım*” (Şemot 25:8).

Bu pasuk hakkında şöyle bir soru sorulur: Acaba neden “[bu yapının] içinde” değil de, “[onların] içlerinde” denmektedir? Hahamlarımız şöyle açıklarlar: “*İçlerinde*” – Kutsal ve Mübarek Tanrı her bir Yahudi'ye ait her bir evde mevcut bulunmayı ve Seçilmiş Halk'ın devamlılığı için onlarla bir ortaklık kurmayı arzulamaktadır. Her Yahudi ruhunun üzerinde üç ortak vardır: Babası, annesi ve Kutsal ve Mübarek Tanrı. *Şehina*, yalnızca ev mukaddes olduğu zaman orada barınır.

Nasıl bir mukaddesliktir bu? *A-Şem* bizden bir talepte bulunmaktadır: “*Kutsal olun*” (Vayikra 19:2) – Dünyanın Yaratıcısı'na bağlı olun. Eğer, Tanrı korusun, evde kutsiyet ve gerçek bir neşe olmazsa, *Şehina* oradan uzaklaşacaktır. Yazılı olduğu gibi: “*Şehina* yalnız neşe olan yerde barınır” (*Talmud – Şabat* 30b). Bu nedenle Yahudi evi, diğer milletlerden farklı olarak yalnızca duvarlar, pencereler, mobilya ve resimlerden ibaret olan öylesine bir ev değildir. Aksine, Yahudi evi “*Mikdaş Meat* – Küçük çaplı bir *Bet-Mikdaş*” olarak adlandırılır – burası, *Şehina*'nın mevcut olduğu bir yerdir.

Bet-Amikdaş dünyanın tümü için bolluk ve bereket yeridir; Tanrı'nın bereketinin mevcut olduğu yerdir. Fiziksel dünya ile manevi dünyanın bütünleştiği yerdir burası. *Bet-Amikdaş*'ta manevi ve fiziksel dünyalar arasında bir ayrım yoktu; ikisi iç içe geçmiş ve tek bir kutsiyet niteliğine dönüşmüşlerdi. Ve tıpkı insanın, Yaratıcısı'na, Kutsal ve Mübarek Tanrı'ya yaklaşmasını sağlayan davranışlar gibi, aynı şekilde sen de, kıymetli Yisrael kızı, evde yapacağın, çocuklara sandviç hazırlama, yemek pişirme, temizlik yapma gibi fiziksel nitelikli her bir faaliyete bir kutsiyet düşüncesi, bir saflık düşüncesi kat. Bu sayede evdeki tüm eylem ve faaliyetlerin, aile fertleri ve onların refahı uğruna yapılmış olacak, onlar da *A-Şem*'e neşe içinde hizmet edecekler ve Tanrı'nın İsmi'ni kutsal kılacaklardır.

Bet-Amikdaş bir neşe yeriydi; tüm yıl için neşeyi oradan tedarik ederlerdi. Orada keder yoktu; yalnız teşvik, teselli ve inanç vardı. Sen de, sevgili Yisrael kızı, kendi evine de, bu kıymetli Yahudi evine de bir neşe, inanç, teşvik ve güven havası getir ki böylece ev halkı da neşe duyguları taşıyacaktır. Aile fertlerinin her birini güler yüzle ve huzurla karşıla. Onlara istediklerini ve sevildiklerini göster. *Bet-Amikdaş*'tan bilgelik edinilirdi: “Çünkü Tsiyon'dan çıkacaktır Tora, ve A-Şem'in Sözü Yeruşalayim'den” (Yeşayau 2:3, Miha 4:2).

Bet-Amikdaş'ta özel eşyalar vardı: *Aron* (On Emir Sandığı), *Şulhan* (Masa), *Menora* (Yedi Kollu Şamdan), *Mizbeah* (sunak), *Kiyor* (Koenler'in yıkanmakta kullandıkları su haznesi)... Bu eşyalar kesin ve belirli ölçülere sahipti; “yaklaşık; aşağı-yukarı” hiçbir şey yoktu. Bu da bize, Yahudi evinde de, *alahaları* kesin bir şekilde, kanunun taleplerine uygun olarak yerine getirmek gerektiğini öğretir. Bu “yaklaşık” olmamalıdır, çünkü “yaklaşık”ın kıymeti yoktur. Bu şekilde evde *Şehina*'ya nail olunur.

Bet-Amikdaş, kendi kutsiyet ışığıyla, içeriden dışarıya doğru dünyanın tümüne bolluk ve bereket yayardı. Dış etkileri özümsemezdi; aksine kendi kutsiyet etkisini uzaklara akıttırdı.

Kendi evindeki bir kadın, *Bet-Amikdaş*'taki *Koen Gadol* gibidir.

- Koen, altın *Menora*'daki kandilleri her gün, ilk günkü şevk ve heyecanla yakardı.

Yahudi kadını da, kocasının ve çocuklarının bilgelikte, Tora ve iyi eylemlerde başarılı olmaları için Kutsal ve Mübarek Tanrı'ya duygulu bir şekilde ettiği dualar eşliğinde, etkileri bir Şabat arifesinden diğer Şabat arifesine kadar tüm hafta boyunca hissedilen Şabat kandillerini yakar.

- *Bet-Amikdaş*'ta *Şulhan* ve üzerinde *Lehem Apanim* adlı özel ekmekler vardı ve bu ekmekler tüm hafta boyunca taze kalır, etrafa güzel kokular yayardı. *Lehem Apanim* kadının eline teslim edilmiş olan *halla* ayırma *mitsvasını* simgeler. Hamurla söylenen *beraha* yoluyla ev halkı da başarıya, sağlık ve mutluluğa nail olur.

- *Koen Gadol* Kutsal Mekân'daki ibadet işlemlerine başlamadan önce saflaşmak için tüm bedenini bir *mikveye* daldırır, el ve ayaklarını da ayrıca yıkardı. Aynı şekilde kadın da, kendisini saflaştırmak ve evine kutsiyet getirip, *Şehina*'nın, *Mikdaş Meat* olarak anılan evlerinde barınmasını sağlamak için her ay, arındırıcı doğal sular içeren *kaşer* bir *mikveye* dalar.

Şehina'nın barınmasını ve eve kutsiyet yerleşmesini sağlamanın bir başka yönü daha vardır: Babil Talmudu'nda (*Sota* 17) “Erkek ve kadın – layık oldularsa *Şehina* aralarındadır” denmektedir. Ve Raşi şöyle açıklar: “Zira [Kutsal ve Mübarek Tanrı] İsmi'ni [*Yod-kE*] ayırmış ve *Yod* harfini erkekte ve *E* harfini kadında olmak üzere ikisinin arasında barındırmıştır. “Layık oldularsa” nedir? Hangi liyakat kastedilmektedir? Bu amaçla hangi kutsiyet derecesine ulaşmaları beklenmektedir? Raşi buna açıklık getirir: *Beetsem kiyum betam uvriyatam aadadit uveetsem şemirat neamanutam aehad laşeni zohim laşehina beneem.*

Başka bir deyişle, eşler kendilerini kutsal kıldıkça ve evleri yüceldikçe, *Şehina*'nın evlerinde giderek daha güçlü bir şekilde barınmasına nail olurlar. Eğer layık oldularsa, *Şehina* aralarındadır ve evlerinde ve evliliklerinde bütünlük vardır. Eğer, Tanrı korusun, layık olmadıysa, Kutsal ve Mübarek Tanrı, kendisini onlardan uzaklaştırır ve *İş* (*Alef-Yod-Şin*) [=erkek] ve *İşa* (*Alef-Şin-E*) [=kadın] sözcüklerinden *Yod* ile *E* harflerini alarak, geriye her

ikisindeki *Alef-Şin* harflerini, yani “*Eş – Ateş*” sözcüğünü bırakır. Başka bir deyişle ateş onları tüketir. Kavga ve tartışma ateşi her şeyi temeline kadar yakıp tüketir ve ev dağılır – *A-Şem* bizi kurtarsın.

GELİNE İCTEN BİR HİTAP

Her birimizin kalbinin derinliklerinde, bir ve yegâne olan bir eşle evlenme, sıcak, hoş, sevgi dolu ve rahatlatıcı bir aile kurma, çocuklara nail olma ve tüm hayat boyunca onlardan huzur ve mutluluk alma hayali ve dileği vardır. Bu istek, filiz verip çiçek açmayı, dallar verip bereketli meyveler üretmeyi bekleyen bir çekirdek gibi kalbin derinliklerinde gizlidir.

Bu dileğin sırrı nedir?

Hayatın belirli bir aşamasında bizi, kalbimizin seçtiği kişiyle, rüyalarımızın prensiyle evlenip bir aile kurma isteğine iten nedir? Ve her şey o kadar kusursuz, o kadar gelecek vaat ediyor görünmektedir ki!

Bu duygu, kalbin derinliklerinden, ruhumuzun içinden kaynaklanmaktadır. Çünkü aslında bizler tek tek bireyler değil, bütünlüğe ulaşabilmek için diğer yarısını arayan yarım insanlarız. Ve yalnızca diğer yarımızı bulduğumuzda, onunla birleşip bütünlüştüğümüzde ve her yönden tek bir bütün haline geldiğimizde – işte ancak o zaman gelecektir canımıza huzur ve ruhumuza neşe.

Ancak nasıl tek bir bütün haline geldiğimizi açıklamadan önce, bir noktayı açıklığa kavuşturmak gerekiyor: Sen, sevgili gelin adayı, nasıl bir evliliğin içine girme düşüncesindesin?

Bir olasılık; “ne kadar kapabilersen kap” türü bir evlilik vardır – amacım tüm istek ve dileklerimi elde etmektir. Damadın elbette iyi bir aileye mensup, güzel, etkileyici, zengin, bana yardım edecek sportmen biri olmasını isterim. Esas hedefim, maddi anlamda her şeyin rahat ve kolay olmasıdır.

Tabii ki damat da aynı şeyi aramaktadır: Gelin güzel, akıllı, zengin, meslek sahibi olmalı, yemek yapmayı, çamaşır yıkamayı, damadın istediği her şeyi yapmayı ve eğlenmeyi bilmelidir.

Evlenip isteklerine azami düzeyde erişme peşinde olan böyle bir çiftin uyuşmazlıkları, sorunları ve görüş ayrılıkları çok olacaktır, çünkü her biri evlilik kurumunu kendi rahatlığına doğru çekmek isteyecektir ve bunun sonu boşanmadır.

İkinci tür evlilikte ortak bir maddi hedef vardır. Birlikte “evlilik” adlı bir “şirket” kurarlar. Ortak çocukları olacaktır veya her birinin tıp, hukuk gibi bir kariyeri ya da villa, araba, bol para, dünyada seyahatler vb. başka hedefleri olacaktır.

Ve zaman içinde ne olur? Bu da bir şirkette olacak olana benzer. İstedikleri hedefe ulaşırlar ve 40-50 yaşında boşanırlar. Ne olmuştur? Çocuklar vardır, ev vardır, para vardır. Çocuklar büyümüş ve evden gitmişlerdir ve ikisi için birlikte yaşam artık sıkıcıdır – o yüzden

boşanırlar. Artık ortak bir lisan yoktur. Artık birlikte kalmalarını gerekli kılacak ortak bir hedef kalmamıştır. Can sıkıntısı evin kapısından girdi mi, sevgi de pencereden uçup gider...

Evliliğin bir başka türü daha vardır. Bu, “*Nisuin – Evlilik*” sözcüğünün “*Leitnase – Yükselmek*” fiiliyle bağlantısında olduğu üzere, ortak bir manevi hedefe sahip olan bir evliliğdir.

Gelin parlak ve etkileyici bir beyaz gelinlikle, damat da saygın bir giyimle *Hupa*'nın altında durur. Yüzük hazır ve ümitle beklenen cümle söylenir: “*Are At Mekudešet Li Betabaat Zo Kedat Moşe VeYisrael – İşte sen, bu yüzükle, Moşe'nin ve Yisrael'in kanununa uygun olarak benim için kutsalsın!*” Bu cümle tüm ailenin, yakınların, dostların, konuk ve arkadaşların huzurunda söylenir ve hepsi tezahürat yapar: *Mazal Tov! Mazal Tov!* Alkışlar, duygulu gözyaşları dökerler ve onların mutluluğuyla mutlu olurlar.

Artık karı-kocasınız! Bir ev daha inşa edilmiştir...

Acaba hiç “*Moşe'nin ve Yisrael'in kanununa uygun olarak*” sözcüklerinin anlamını düşünmüş müydün?

Yisrael halkında en önemli şeyin aile birimi olduğu bilinmektedir. Yahudi halkının gerek aile çerçevesinde gerekse de toplumsal çerçevede olsun, tüm alanlardaki dayanıklılık gücünü sağlayan şey, eşler arasındaki ilişkilerde nazik ve düşünceli bir tavır olmuştur.

Ve tüm bunlar karşılıklı takdir duygusu ve birbirlerinin isteklerine yönelik saygıdan kaynaklanmıştır.

Karşılıklı yardımlaşma düzeyine nasıl erişilir?

Gerçek sevgi yoluyla!!!

Sevgi, insanın yaşamında en çok gereksinim duyulan ve en önemli duygudur. Fiziksel yiyeceğin yanında, insanın hayatı sevgi duygusuna da bağlıdır. Ve eşler arasında ortak bir yaşamın temeli de budur; çünkü evliliğin hedeflerinden biri de birliktir – birleşmek ve tek bir bütün olmak. Ve bu, bir şeyler alma beklentisinin değil, aksine diğer eş için her şeyin iyi olması adına sürekli verme isteğinin var olduğu bir sevgiyle mümkündür – aradaki bağ bu şekilde güçlenecektir.

Gerçek bir sevgi ve doğru duygular olduğu zaman insan mütevazı imkânlarla idare etme yeteneğine sahiptir, çünkü o zaman, her şeyin benim için ne kadar iyi olduğunu kendime kanıtlamak için dışsal emarelere gerek yoktur, zira insanın iç dünyası zaten sevgi ve mutlulukla doygun haldedir.

İç dünya boşsa ve aynı çatıda yaşamalarına rağmen aynı kalpte yaşamıyorlarsa, yarım ruhlara gerçek bütünlüğü getiren içsel mutluluktaki eksikliği tamamlamak için, eşler arasında sürekli olarak, bitmek bilmeyen dışsal talepler ve makul olmaktan uzak arzular olacaktır.

İç dünyamızı nasıl doldurabiliriz? İkinci yarımıza, hiçbir beklenti olmaksızın vererek. O zaman diğer yarımız da onun için, karşılık talep etmeksizin gayret gösterdiğimizi görecek ve o da bizim için gayret gösterecektir. Evlilik yaşamını sağlam temellere oturtmak yalnızca bu

tipteki bir sevgiyle mümkündür. Sevgi olmazsa mutluluk olmaz. Ve bu sevgi bağını oluşturma sorumluluğu öncelikle kime aittir? Kadına!

Yahudi evinde kadının çok önemli bir görevi vardır: Evi, Moşe'nin ve Yisrael'in kanununa uygun olarak idame ettirmek.

Bu, nesilden nesle aktarıla gelmiş, anneden kıza geçen bir sırdır ve Yisrael halkı binlerce yıldır dünya tarihinin çalkantılarında hayatta kalmayı bunun sayesinde başarmıştır. İmparatorluklar yükselmiş ve çökmüştür; ama, bu sırrını sadakatle korumuş olan Yahudi halkı hayatta kalmıştır.

İşte, değerli gelin, evlilik yaşamında mutluluğuun sırrı önüne sunulmuştur.

Moşe'nin ve Yisrael'in kanununa uygun olarak!

1. BÖLÜM

SAFLIK KURALLARININ TIBBİ ÖNEMİ

Dr. Eli Yosef Şushaym

Evlilik Yaşamında Sağlık ve Mutluluk

Yahudiliğe göre aile yaşamına tıbbi ve psikolojik bir yaklaşım

Yisrael'in Torası Yahudi kişiye doğduğu andan en son gününe kadar nasıl davranması gerektiği yönünde rehberlik eder ve bilimin, tıbbın mutabakatına muhtaç değildir. Bununla birlikte, günümüzün tıp bilimi, Tora kurallarındaki mantığın insan bedeninin işleyişine dair biyolojik ve fizyolojik kurallara hayret verici düzeyde uygun olduğunu teyit etmektedir. Bu vargı özellikle evli çiftler arasında, "evlilik ilişkisi" alanındaki bedensel bağı yönlendiren kurallarda ön plana çıkmaktadır.

Kronolojik açıdan, kadının aylık âdet döngüsünü fizyolojik yönden bölen üç aşama veya dönemle ilgili olarak, Yahudi geleneksel bilgileri ile tıp bilimi arasında insanı hayrete düşürecek tam bir örtüşme mevcuttur:

Rahmin içini kaplayan sümüksü zarın parçalanıp dağıldığı ve bunun bir sonucu olarak "regl" olarak bilinen kanın kadının bedeninden atıldığı ilk dönem, Yahudi geleneksel bilgilerinde de "veset" (regl) olarak adlandırılan zaman aralığıyla aynıdır.

İkinci dönem, yani regli takip eden yedi gün, "proliferasyon fazı" adı verilen günlerdir. Regli takip eden yedi günlük bu dönemde rahim önceki aşamada yıkılmış olan zarı tekrar inşa eder. Bu dönem de, Yahudiliğe göre kanamanın bitimini takip eden "yedi temiz gün" ile tam olarak örtüşmektedir. "Yumurtlama", "yumurta" olarak adlandırılan hücrenin yumurtalıktan ayrılıp serbest kalmasıdır. Bu her ay, aylık âdet döngüsü ile birlikte meydana gelir. Bu sürecin amacı bu hücrenin erkek cinsinden gelen sperma hücresiyle temasa geçmesiyle birlikte kadının hamile kalmasına olanak sağlamaktır. Yumurtlama zamanı, kadının, Yahudiliğin gerektirdiği şekilde yedi temiz günün bitiminde *mikveye* daldığı zamanla uyum içindedir.

Yumurtlama zamanıyla başlayıp bir sonraki reglin başlamasıyla sona eren üçüncü dönem "sekresyon fazı" olarak adlandırılır. Rahmin iç zarının olası bir hamileliğe hazırlık olarak hormonlar yoluyla gelişip kalınlaştığı bu dönem de, Yahudiliğe göre kadının *mikveye* dalmasıyla başlayıp bir sonraki kanama döngüsünün başlangıcıyla sona eren üçüncü döneme paraleldir.

Tıbbın ve Yahudiliğin bakışı itibarıyla aylık döngünün üç aşaması arasındaki bu harikulade örtüşmenin yanı sıra, Yahudiliğin bu üç dönem süresince evlilik ilişkisine dair talimatlarında da tıbbi açıdan belli bir mantık mevcuttur. Regl döneminde kadının bedeninde meydana gelen olayları bilen ve bunları dikkate alan bir kişi için bu dönemde evlilik ilişkisinin gerçekleştirilmesinde tıbbi açıdan neden hiçbir mantığın olmadığını açıklamak için uzun uzadıya bilimsel açıklamalar yapmaya gerek yoktur. Bu olaylar şöyle sıralanabilir:

- Regl döneminde rahim yaralıdır ve kanamaktadır.
- Rahmin iç zarı dağılıp yok olmaktadır.

- Kopan sümüksü zarın altındaki kan damarları açıktır, kanama halindedir ve bu organı, hastalıklara yol açabilecek mikropların evlilik ilişkisi sırasında kan dolaşımı içine emilmesine neden olabilecek bir tür sünger haline getirmektedir.
- Regl döneminde rahmin ağzı, kanın dışarı akmasını kolaylaştırma amacıyla bir miktar açıktır. Bu açıklık her iki yönde de geçerlidir ve rahim evlilik ilişkisi sırasında içeri mikropların girmesine maruz kalabilir.
- Rahme giden dölyolunu kaplayan zar, dışarıdan rahme gelebilecek mikroplara karşı arındırma amacı taşıyan asidik bir madde salgılar. Bu madde regl döneminde etkisini kaybeder ve işe yaramaz, zira maddenin kendisi asidik iken, kan ise alkali-baziktir ve bu maddenin etkisini nötralize eder.
- Regl döneminde hormonal etkiler kadında bedensel ve ruhsal sıkıntılara yol açar ve bunlar da yakınlık ilişkisini itici kılar.

Görüldüğü gibi regl döneminde evlilik ilişkisinden kaçınmak fizyolojik ve tıbbi açıdan mantıklıdır. Peki ya kanamanın tamamen durmasını takip eden “yedi temiz gün” boyunca da evlilik ilişkisinden uzak durmaktaki mantık nedir?

İlk bakışta bu sorunun kolayca verilecek bir cevabı yok gibi görünmektedir, ama bu günlerde rahimde meydana gelen olaylar hakkında bilgi sahibi olmak bu soruya cevap da sağlayacaktır. Regl döneminin sonunda kanın durması, rahmin iç kısmının henüz yeni tamamladığı dağılma sürecinden tamamen iyileştiğini kanıtıyor değildir. Kanın durması yalnızca, yeni hücre oluşumunun ve rahmin önceden yıkıma uğramış olan sümüksü kaplama zarının tekrar inşasının başladığını haber vermektedir. Bu süreç yedi günün sonunda tamamlanacaktır ve rahmin tamamen iyileştiği, yalnız bu günlerin bitiminde, yani proliferasyon fazının ardından ve rahmin içini kaplayan yeni bir zarın gelişip oluşumunun tamamlanmasından sonra söylenebilir. Bu konuda, vurgulanmaya değer bir başka ilginç veri daha vardır: Kadının bedenindeki diğer biyolojik süreçler de rahmin, yumurta hücresini kabul etmek üzere sümüksü zarı inşa etmeyi tamamladığı bu yedi gün süresince içinde bulunduğu özel durumunu dikkate almaktadır.

Yahudiliğe göre *mikveye* dalışla sona eren yedi temiz günü takip eden dönem, tıbbi açıdan evlilik ilişkisi için hiç şüphesiz en mantıklı ve en uygun dönemdir. Bunun sebepleri şöyle sıralanabilir:

- Rahim, geçirdiği yaralanma sürecinden tamamen iyileşmiştir.
- Rahmin içini kaplayan yeni bir sümüksü zar vardır.
- Rahme giden yolu kaplayan zardan salgılanan asidik madde bu dönem içinde arındırma işlemini en güçlü şekilde yapar ve rahimle Fallop tüplerinin iltihaplanmasına yol açabilecek mikropların girişine karşı burayı koruyabilir.
- Bu dönemdeki yumurtlama zamanı, ailenin, hamilelik ve dünyaya yeni çocuklar getirmeye dayanan biyolojik amacı olan yumurtanın döllemesine biyolojik açıdan uygundur.

Yisrael'in Torası bir tıp kitabı olmamasına ve Tora'daki *mitsvaların* esas hedefi insanın sağlığı korumaktan ibaret olmamasına rağmen, modern fizyoloji ve tıbbın birer *hok* olarak verilmiş olan bu *alahaları* mantıklı bir şekilde açıklayabilmeyi mümkün kıldığını görmek hayret verici ve ilgi çekicidir.

Aylık döngünün *alaha* ve tıp bilimi açısından farklı aşama ve dönemleri arasındaki paralelliği anladıktan sonra, kendiliğinden doğan bariz bir soru vardır: Acaba tıp bilimi, evlilik yaşamı

için Yahudiliğin verdiği talimatların yerine getirilmesinin kadının sağlığı üzerinde olumlu bir etki yaptığını ve hastalıkları önlediğini açık ve kesin bir şekilde kanıtlayan verilere işaret etmekte midir?

Tıp, bundan onlarca yıl öncesine kadar tüm dünyada Yahudi olmayan kadınlar arasında en kötücül ve sık görülen hastalık olan rahim ağzı kanserinin Yahudi kadınlarına neredeyse hiç zarar vermediğini gösteren ve gayet iyi bilinen istatistiksel bir gerçeğe işaret etmektedir. Yahudi kadınlar arasında bu hastalığın sıklığı, hangi ülkede, hangi iklimde ve hangi cemaate mensup olurlarsa olsunlar, Yahudi Diasporası'nın her yerinde son derece düşüktü.

Son yıllarda bu ağır hastalığın sıklığı, rahim ağzından belli dönemlerde düzenli olarak bir sıyırma numunesi alınıp hücrelerin mikroskop altında kontrol edilmesi yardımıyla erken ve ilk aşamalarında teşhisi sayesinde tüm dünyada azalmış durumdadır. Hayret ve acı verici bir şekilde, tam da aynı son yıllar içerisinde, Erets-Yisrael'de doğan genç Yahudi kadınlar arasında rahim ağzı kanserinin sıklığı endişe yaratacak düzeyde artmıştır.

Yisrael'de yapılan bir araştırmadan çıkan sonuca göre Yahudi kadınlar arasında her yıl 100 kadar yeni rahim ağzı kanseri vakası teşhis edilmektedir. Kanser araştırmacıları, bu hastalıkla evlilik ilişkisinin yerine getirilişi arasında direkt bir ilişkiye işaret etmekte ve hastalığın geçmişte Yahudi kadınlar arasında görülme sıklığındaki düşüklüğün sebebini, sadece Yahudi halkında mevcut olan bir uygulama olarak, özellikle ilişkiye sabit süreler boyunca ara verilmesi olarak açıklamaktadırlar.

Bu yaşam biçimi birkaç on yıl öncesine kadar dünyanın her tarafındaki Yahudi kadınları arasında, hatta Yahudilikteki diğer *mitsval*arı uygulamaya o kadar özen göstermeyen kadınlar arasında bile gayet normaldi.

Kanser araştırmacıları, son on yıllar boyunca eşler arasındaki ilişkilerde Yisrael'in geleneğine riayet eksikliğinin ve günümüzde yaygınlaşan, her şeyi hoş gören bakışın, Yahudi kadınlarının bu korkunç hastalık karşısındaki bilinen "bağışıklıklarının" kaybını ve hastalığın görülme sıklığındaki artışı açıkladığını vurgulamaktadırlar.

Bu önemli konuda Yahudiliğin talimatlarını korumanın erkekler için de sıhhi, bedensel ve ruhsal yararları bulunmaktadır. Araştırmalar, evlilik ilişkisine çok sık giren erkeklerde iktidarsızlık sorununun, bu ilişkiyi Yahudiliğin talimatlarına uygun olarak yerine getirenlere göre daha yüksek oranda görüldüğünü kanıtlamıştır. Evlilik ilişkisine verilen aralar erkeğin kuvvetini artırıp yenilemekte ve ileri yaşlarına kadar bu ilişkide başarılı olmasını sağlamaktadır. Şunu vurgulamak yerinde olacaktır ki, evlilik ilişkisi söz konusu olduğunda, tıpkı kadının fizyolojisiyle Yahudiliğin talimatları arasında uyum olduğu gibi, aynı şekilde bu kurullarla insanın psikolojisi arasında da örtüşme vardır.

Beden üzerindeki olumlu etkilerin ötesinde, evlilik ilişkisini Yahudiliğin kurullarına göre gerçekleştirmek ruhi bir rahatlığa da yol açar. Tora'nın talimatları, eşler arasındaki karşılıklı duygusal ilişki üzerinde olumlu bir tesir yapar. Akla bir soru gelebilir: Her ay neredeyse iki haftayı bulan bir süre boyunca eşler arasında fiziksel açıdan mutlak bir ayrılık nasıl olur da aralarındaki ilişkide olumlu etki yaratabilir? Yüzeysel bir bakış, eşler arasında böyle bir ayrılığın aralarındaki karşılıklı bağın zayıflayıp bozulmasının kapısını açacağını söyleyecektir; ancak gerçekte durum bundan farklıdır. İnsan, yeryüzünde yaratılmış en mükemmel varlık olarak büyüklüğünün ve yüksek niteliklerinin yanında, bazı zaafardan ve

olumsuz niteliklerden de mustarıptır. Bunlardan biri de, rutin zevklerden, bunlar en sevdiği şeyler bile olsa, sürekli olarak keyif alamaması ve tatmin olamamasıdır.

Aradaki ayrılık eşlerin evlilik ilişkisindeki zevk ve tatmin duygusunu kaybetmemelerini sağlar, hatta çiftin, hayatlarında sadece bir kez yaşadıkları o en güzel anı – evlilik gecesini – her ay tekrar tecrübe edebilmesine olanak verir. Yahudilik, fiili olarak, bu müstesna ana özel duygu ve heyecanları, küçük çaplı bir “balayı” gibi, her ay tekrarlama şansı verir ve bunu evlilik yaşamı boyunca döngüsel olarak sürekli yenilemek mümkündür. Rabi Meir’in sözlerinden, Yisrael’in Torası’nın insanın ruhsal niteliklerini dikkate aldığını ve ona, rutin yaşamın kendisiyle eşi arasındaki ilişkiye müdahale ederek onun güzelliğini belirsizleştirmesine izin vermemesini sağlayacak bir formül bahsettiğini somut bir biçimde görmek mümkündür. Ve bu şekilde, aile birimini yıkabilecek en güçlü etkenlerden biri olan sıkılma ve bıkkınlığın, Yahudi ailesinde ayak basacak yeri yoktur.

Yahudiliğe göre, eşler arasındaki evlilik ilişkisi, kaçınılması ve göz ardı edilmesi yasak olan, doğal, temel ve mukaddes bir eylemdir. Ancak karşılıklı bağın oluşturulmasındaki tek ve en önemli esas bu değildir. Aslına bakılırsa, evlilik ilişkisi insani dürtünün bir ifadesidir ve eşler arasında hüküm süren manevi sevginin fizikselliğe tam bir tercümesidir. Her ne kadar Yisrael’in Torası evlilik ilişkisinden belli zamanlarda geçici olarak uzak durmayı emrediyorsa da, yine de eşlere bu dönem içinde aradaki nazik insani ilişkiyi geliştirme olanağı vermektedir. Bu dönemde eşler karşılıklı sevgi ve beğeni duygularını dile getirebilirler, birbirlerine ve düşüncelerine ilgi gösterebilirler, ama tüm bunlar bedensel bir temasla ifade edilmeksizin yapılmalıdır. Ayrılık dönemi onlara arkadaş olma, birbirleriyle daha çok konuşma ve birbirlerini daha çok dinleme fırsatı verir. Hassas ilişkileri karşılıklı saygı, şefkat ve yoldaşlık duyguları üzerine oturur. Yahudiliğin belli bir dönem boyunca bedensel temastan kaçınmayı gerektiren taleplerine uygun davranış, eşler arasındaki karşılıklı bağ ve ilişkiye zarar vermediği gibi, aksine, aralarındaki ruhsal ve duygusal bağı güçlendirir, karşılıklı sevgi, beğeni ve anlayışı artırır. Bu şekilde Yahudi eşler arasında sağlıklı ve hoş bir hava ve karşılıklı özlem duyguları oluşur ki, bu duygular, yeniden birleşmeye yönelik beklentiyle birlikte karşılıklı arzuyu artırır. Bu da ortak yaşam boyunca zevk, tatmin ve gerçek mutluluğun doruklarına ulaşılmasını sağlar.

2. BÖLÜM

AİLE SAFLIĞINI KORUMANIN TOPLUMSAL YARARLARI

“Bir öğreti: Rabi Meir şöyle derdi: Tora neden *nida* [bir kadının] yedi [gün kocasından ayrı kalmasını] söyledi? [Kocasını] ona alışıp sıkılmasını diye. Tora şöyle demiştir: Yedi gün *temea* olsun ki, [tekrar yaklaşabilecekleri zaman geldiğinde, kadın] kocasının gözünde, *hupa*'ya girdiği andaki gibi canan olsun” (*Talmud – Nida* 31b).

Rabi Meir'in *Talmud*'daki bu öğretisi bize şunu öğretmektedir: Her ne kadar *nida* kanunları kutsal Tora'nın öngördüğü bir *hok* niteliğindeyse ve kutsal Tora'nın *hok* niteliğindeki kanunları esas olarak bizim kavrayış kabiliyetimizi aşılıyor ve sebepleri yalnızca, insan için neyin iyi neyin kötü olduğunu bilen Kutsal ve Mübarek Tanrı biliniyorsa da, buna rağmen bu kanunların (kitapçığımızda geniş bir şekilde aktarılan tıbbi yararların yanında) psikolojik açıdan bir mantığı ve yararları da vardır: İnsanın doğası gereği, eğer kişi iyi bir şeye sahipse ve buna istediği her an erişebiliyorsa, sonunda ondan sıkılacak ve bıkacaktır. (Örneğin, çikolata imalatı yapan bir fabrika, işletme için çok sayıda işçiyi işe almıştır. Ama fabrika sahibi, işçilerin bu lezzetli çikolatalara el uzatmalarıyla birlikte büyük miktarda kayba uğrayacağından endişe eder. Bir çare düşünür ve bulur: Tüm işçileri bir araya toplar ve onlara depoya gidip istedikleri kadar çikolatayı serbestçe alabileceklerini söyler. Gerçekten de ilk gün, çikolata depolarına kuvvetli bir işçi akışı gerçekleşir. İkinci gün de bu tekrarlanır. Üçüncü gün depoya gidiş azalır, dördüncü gün daha da az işçi gider. Sonunda işçiler çikolatanın düşüncesini bile itici bulmaya başlarlar ve artık fabrika sahibinin endişesi de ortadan kalkar. Depolar her gün tamamen dolu kalır.) Bunun tersi de doğrudur: Elinde olmayan ve ümitle beklediği bir şey bir insanın eline geçtiği zaman, neşesi ve keyfi eksiksiz olur. İşte Rabi Meir bize, bunun karı-koca arasındaki ilişkide de geçerli olduğunu söylemektedir. Eğer kişinin karısı, istediği her zaman kendisine yakın olabilseydi, zamanla ondan bıkarırdı. Ancak kutsal Tora, eşler arasındaki bağ ve sevginin her seferinde yeniden kuvvet kazanmasını ve artmasını temin etmektedir ve bu amaçla bize *nida* kanunlarını vermiştir. Bu kanunlar yoluyla eşler bir süre için birbirlerinden uzak dururlar ve bu süre içinde taraflar arasındaki beklenti yüksek düzeylere ulaşır. Böylece saflık zamanı geldiğinde neşeleri özellikle eksiksizdir ve duyguları da her seferinde yeniden doruğa erişir. Kelimenin tam anlamıyla her seferinde tekrar evleniyormuş gibidirler!

Kendini dizginleme eğitimi çocukluktan başlar. Rav Eliezer ben David (kızlar için “*Or Ahayim*” seminerinin ve hem Erets-Yisrael'de hem de Diaspora'da birçok cemaatin kurucusu) şöyle anlatır:

Bundan uzun yıllar önce İSK askerlerine bir konuşma yapmıştım ve bu konuşma sırasında onlara şunu söyledim: Tora'nın kanunlarına göre, gelin ve damat düğün gecesi evlerinde baş başa kaldıktan sonra hemen yataklarını ayırırlar ve düğünden iki ya da üç hafta sonrasına kadar aralarında fiziksel hiçbir temas olmaz, hatta bir şeyi elden ele bile vermezler (çünkü ilişki sırasında gelin kanama yaşar ve bundan birkaç gün sonra da normal âdet görür). Genelde, dürtülerinin doruk noktasına ulaştığı bir yaşta olup eşine hayatında ilk kez dokunmuş bir gençtir söz konusu olan.

Askerler bunu duydukları zaman hayrete düşmüşlerdi. Gerçekten böyle bir şey olabilir mi? İnsanda böylesi bir dürtüye karşı koyup kendisini dizginleyebilecek bir kuvvet olabilir mi? İnanılır gibi değil!

İşte o zaman onlara şöyle cevap verdim: Sizce arzularını dizginlemeyi ve kendilerini sınırlamayı bir günde mi öğrendiler? Hayır. Örneğin bu genç henüz üç yaşındayken annesiyle bir öğleden sonra parkta dolaşmaya çıktığında oradan dondurma satan bir araba geçmiş, etrafını çocuklar sarmış ve hepsi keyifle dondurmalarını yalamaya başlamış, çocuk da “Anne, ben de istiyorum!” demiş, ama annesi “olmaz oğlum, öğle yemeğinde tavuk yedin ve şimdi sütlü bir şey yiyemezsin” diye cevap vermiştir. Belki çocuk hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştır, ama annenin kesin bir eğitim çizgisi ve kuvvetli bir karakteri vardır. Ağlamalar ve dövünmeler onu etkilememiş, oğluna anlaşılır bir dille akıllıca bir açıklama yapmıştır: “Canım oğlum; şunu bil ki, biz Yahudi’yiz. Tora bize dikkatli olmamızı emrediyor ve etli bir yemekten sonra sütlü bir şey yememiz birkaç saat için yasaktır.” Çocuk bu şekilde yavaş yavaş, her şeyin serbest olmadığı yönünde eğitime ve buna alışmaya başlamıştır. Her şeyi ağzımıza sokamayız ve canımızın çektiği her zaman keyif yapamayız.

Rav Eliezer ben David açıklamasına şöyle devam etmişti: Çocuğu, ağzına girecek her yiyecek maddesi üzerinde *kaşerut* damgasını aramaya alıştırdığımız ve onu, görülmesi yasak olan bazı şeylerin ve dinlenmesi yasak olan bazı şeylerin olduğu yönünde eğittiğimiz zaman, bu çocuk büyüüp çeşitli sınavlar ve zorlu durumlarla karşı karşıya kaldığında, *A-Şem*’in kendisinden ne talep ettiği ve nasıl davranması gerektiği konusunda kesin bir fikre sahip olacak ve sağlam bir kaya gibi duracaktır. Kendi eşi söz konusu olduğunda bile, ona serçe parmakla dahi dokunamayacağı durumlar olduğunu bilecektir. Böylece, *hupanın* altında gelin ve damadı “neşe ve mutluluğu... sevgi ve kardeşliği, barış ve yoldaşlığı yaratmış olan” Tanrı’nın Adı’yla mübarek kılmamızın sebebi de açıklığa kavuşacaktır. Gerçekten de, “kardeşlik” sözcüğünün burada ne yeri vardır? Ama işte, bu sözcük “kardeş” kelimesinden gelir. Bu da bize, kişinin eşinin bile kendisine sanki öz kardeşiymiş gibi yasak olduğu bazı günler olduğunu öğretir. Ve eğer bu konuda özenli olurlarsa, barış ve yoldaşlığa da nail olacaklardır.

3. BÖLÜM

“GAN EDEN SULARI” KİTABINDAN KESİTLER (Ulusal Taarat Amışpaha Merkezi'nin İzniyle)

Tora'nın Mitsvalarının Üç Kategorisi

Kutsal Toramız'da bize 613 *mitsva* emredilmiştir ve bunlar üç kategoriye ayrılır: a. *Mişpatim*; b. *Edot* ve c. *Hukim*.

a. *Mişpatim*: Bunlar insanlar arasında iyi ilişkiler yoluyla düzenli bir toplum oluşturmayı amaçlayan ahlaki *mitsvalardır*. Örneğin: “Çalma”, “Cinayet İşleme”; *laşon ara* (olumsuz veya zarar verici konuşmalar) ve dedikodu yasakları; yalan ve aldatma; faiz vs. gibi.

b. *Edot*: Bunlar bize Tanrı'nın Mevcudiyeti'ni hatırlatan simgesel *mitsvalardır*. Örneğin *tefila* (dua), inanç, Mısır Çıkışı'nın anısına Pesah bayramı, Tora'nın Verilişi'nin anısına kutlanan Şavuot bayramı, Mısır'dan çıktıktan sonra Bene-Yisrael'i sarmalayan Onur Bulutları'nın anısına kutlanan Sukot bayramı, evrenin altı günde yaratılmasının tanıklığı olarak Şabat'ı gözetme *mitsvası* vb.

c. *Hukim*: Bunlar, kısıtlı zekâmızla anlaşılması en zor olan *mitsvalardır*. Örneğin *taarat amışpaha* kanunları, yiyeceğin *kaşer* olup olmamasını belirleyen kurallar, *şatnez* (yün ve ketenin birlikte kullanıldığı giysi) ve sebeplerini anlayamamak bile birer buyruk olarak yerine getirmekle yükümlü olduğumuz başka *mitsvalar* bu sınıftadır.

Hukim kategorisi altındaki en önemli *mitsvalardan* biri Yisrael kızlarına verilmiştir. Çünkü Tora, Yahudi kadınına müstesna bir onur vermektedir. Pasukta söylendiği gibi: “*Yaakov Evi'ne şöyle söyleyeceksin*” – bu ifade kadınları kastetmektedir. Bu *mitsva* bir *hok* sınıfındadır. Her ne kadar çoğu gizemli ve anlayış yeteneğimizin ötesinde olan çok sayıda sebebe sahipse de, *yetser ara* bunda kendisine sağlam bir dayanak bulmakta, zorluklar çıkarıp akla sorular getirmektedir.

Ve aslında bu *mitsvanın* bu kadar ihmal edilmesinin ve Yahudilik konusunda çok istikrarlı olmayan herhangi bir kişinin bunu kolaylıkla terk edip bağlayıcılığını saymamasının nedeni de budur.

Bu Günahın Ciddiyetini Anlamak İçin Açıklama

Tora'da, *Karet* cezasını gerektiren otuz altı tane günah vardır (*Karet* cezası, insanın ruhunun köküyle olan bağlantısının kopartılmasıdır). Bunların en ünlüleri, Pesah'ta *hamets* yemek, Yom Kipur'da yemek yemek, ensest ilişkilere girmek (kız kardeşiyle, kayınvalidesiyle vs.), *nida* halindeki bir kadınla ilişkiye girmek, yani âdet görmüş olan karısıyla, kural gereği yedi temiz gün sayıp *mikveye* dalmadan önce evlilik ilişkisine girmek. Bir örnek verelim. Eğer bir insana, Yom Kipur'da *minha* vaktinde bir bardak su içmesi veya *Seder* gecesinde marul ve *haroseti hamets* bir pideyle birlikte sandviç yapması karşılığında, tüm borçlarını kapatıp hayatının geri kalanında da lüks içinde yaşamasına yetecek kadar para teklif edilse, şundan eminim ki, tüm Yahudi dünyasında Yisrael'e mensup hiçbir insan, parasal çıkar için Torasını ve inancını satmak gibi rezil ve alçakça bir davranışta bulunmayı bir an için bile düşünmez.

Ancak ne yazık ki, Yom Kipur'da gün boyunca sinagogda oturan – ve tükürüklerini bile yutmamaya çok dikkat edenleri bile görmüşlüğüm var – çok kişi ve benzer şekilde, Pesah için son derece titiz bir temizliğe henüz Hanuka'da başlayan ve gerçekten de Pesah'ta evleri tamamen pırıl pırıl olan geleneğine bağlı çok sayıda kadın vardır ki, kendilerine *tevila mitsvasından* ve Yahudi evinin saflığından bahsedildiği anda hemen “kendi toralarını” açıklamaya başlayacaklardır: “Günümüzde jakuzi var. Modern parfümeri var. Evlerde duşlardan tertemiz su akıyor. *Mikve* dediğin şey, normal gerekliliğin ötesinde dindarca bir uygulama vs.” diyeceklerdir. *A-Şem* merhamet etsin; vah bunları duyan kulağa.

Hata içindeki bu kadınlara, *A-Şem*'e inanç *mitsvasını* yalnız *Mişpatim* ve *Edot* değil, görünürde anlaşılması zor olan *Hukim* ile de yerine getirmek gerektiği açıklanmalıdır. Dahası tam da bu emirleri Gökler Adına ve eksiksiz bir inançla yerine getirmek gerekir. Tıpkı Bene-Yisrael'in Tora'yı alırken söyledikleri “*Yapacağız ve Dinleyeceğiz*” sözlerindeki gibi – yani *mitsvaları*, haklarında mantıklı birer açıklama verilmeden bile yerine getirme isteğindeydiler.

***Karet* cezası nedir?**

Tora'da, kasten ama tanıkların olmadığı veya gereken şekilde uyarıda bulunmadığı birçok günah hakkında “*Karet*” cezası öngörülmüştür (tanıklar gerekli şekilde uyarıda bulunduyorsa başka cezalar vardır; örneğin idam, kırbaç vs.). *Keritut* ünitesinin ilk *mişnası* bu tipte otuz altı tane günah saymaktadır ve cezası *Karet* olan diğer günahlar da bunlara dâhildir.

Şunu bilmemiz gerekir ki, günahı işleyen kişinin manevi düzeyine göre üç farklı *Karet* türü vardır. Bunu bize, *Şaar Agemul* adlı kitabında (*Otiyot sameh-sameh vav*) ve Tora'ya yaptığı açıklamalarda (Vayikra 18:29) büyük hocamız Ramban öğretmiştir.

Ramban yaptığı derin analizle, dikkatimizi, *Karet* cezasından bahseden pasuklarda kullanılan ifadelerin hepsinin aynı olmadığına çekmektedir. Bunun ışığında ve Hahamlarımızın sözlerini temel alarak Ramban bu konuda bir sonuca varmıştır.

Gelin Ramban'ın yolunda ilerleyelim.

İşte, Şemot kitabında (30:22-33) mesh yağı konusundan bahsedilmektedir. Moşe Rabenu'ya bu yağı hazırlayıp, Buluşma Çadırı'nı ve kutsal eşyaları meshetmekte kullanması emredilmektedir. Konunun sonunda Kutsal ve Mübarek Tanrı, Moşe'ye şöyle demektedir: “*Bene-Yisrael'e de konuşup şöyle de: Bu, nesilleriniz boyunca Benim için kutsal mesh yağı olarak kalacaktır. Bir insanın bedenine dökülmemelidir. Ayrıca [burada verilen] formülüyle, aynısını yapmayın... Bunun aynısını [oluşturacak] harmanı yapan veya bu [yağdan], yetkisiz birine süren kişi, halkından kesilip atılacaktır.*” İşte karşımızda cezası *Karet* olan bir günah vardır ve “*halkından kesilip atılacaktır*” sözleriyle dile getirilmektedir.

Bu ifadelerin tıpatıp aynısı tütüsü harmanını yapan biri için de kullanılmaktadır (aynı yerde pasuk 38).

Benzer bir ifade *korbanları* Buluşma Çadırı'nın dışında kesme günahı hakkında da kullanılmaktadır: “*o kişi, halkının içinden kesilip atılacaktır*” (Vayikra 17:4) ve yine aynı yerde pasuk 9'da “*o kişi halkından kesilip atılacaktır*” denmektedir.

İşte günahkâr kişinin kesilip atılmasından söz eden birkaç pasuk gördük. Bunlar bedenin ölümünü iade etmektedir.

Ama işte, *Karet*'in farklı bir türüne işaret eden başka ifadeler de görmekteyiz. Örneğin “*Sünnet derisini kesmeyen sünnetsiz bir erkek [sünnet antlaşmasını ihlal etmiş olur] ve o can halkından kesilip atılacaktır*” (Bereşit 17:14). Burada beden değil ruhun kesilip atılmasından bahsedilmektedir.

Buna benzer bir başka örnek Pesah'ta *hamets* yeme hakkındadır: “*Çünkü hamets bir şey yiyen herkes – o can Yisrael cemaatinden kesilip atılacaktır*” (Şemot 12:19). Yine yasak cinsel ilişkiler hakkında da “*Bunları yapan canlar (erkek ve kadın – Raşi) halklarının arasından kesilip atılacaktır*” (Vayikra 18:29). Tüm bunlar, ruhun kesilip atılmasını belirten ifadelerdir.

Şimdi Ramban bize, beden kesilip atılması nedir, ruhun kesilip atılması nedir ve bunlar neye bağlıdır, bu hususları açıklayacaktır. Ve sözlerinin genel içeriği şöyledir: *Tsadik* olan (yani Toranın tüm *mitsvalarını* yerine getiren ve tüm günahlardan kaçınan) bir kişi, buna rağmen bir kereliğine dürtüsüne hâkim olamayarak cezası *Karet* olan bir günah işlediyse, ilk türden *Karet* ile, yani beden kesilip atılmasıyla cezalandırılır. Bunun anlamı, yaşlılık günlerine erişmeye nail olamayacak ve henüz altmış yaşına gelmeden önce ölecek olmasıdır (*Gemara, Moed Katan 28a*'da, Rav Yosef'in altmış yaşına geldiğinde bir ziyafet düzenleyerek *Karet* kategorisinden çıkmasını kutladığını anlatmaktadır). Buna rağmen bu *tsadik* kişinin ruhu Gelecek Dünya'daki payını hak eder ve Tanrı'nın Gözü'nde düzgün olan tutumu nedeniyle kendisi için orada saklanan tüm iyiliğe kavuşur ve Ölülerin Dirilişi zamanında dirilmeyi de hak eder. *Tsadik* kişinin *Karet* cezası böyledir.

Ancak (Ramban'ın deyişiyle) günahları liyakatlerinden daha fazla olan bir kişi, cezası *Karet* olan bir günah işlediyse ve *teşuva* yapmadıysa, onun cezası daha ağırdır ve daha ağır bir *Karet* türüyle, yani bedeni değil ruhu hedefleyen *Karet* ile cezalandırılır. Başka bir deyişle bu kişi rahat ve huzur içinde yaşlılık zamanına kadar yaşayıp uzun ömre sahip olabilir – Kral Şelomo'nun deyişiyle “*Ve kötü insan vardır ki kötülüğünü uzatır*” (Koelet 7:15) – ama ölümünden hemen sonra ruhu ruhlar âleminden kesilip atılır. Bu kişinin ne Gelecek Dünya'da payı olur ne de Ölülerin Dirilişi'ne nail olur.

Ramban bunun yanında, böyle bir durumda kişinin soyunun da ruhlar âleminden kesilip atılabileceğini söylemektedir, Merhametli Tanrı bizi kurtarsın. Zira ardından gelen soyuna mensup tüm ruhlar ona bağlıdır. Şöyle ki bu, çiçekleri ve meyveleriyle güzel bir ağaca benzer. Ama bu ağacı kökünden koparacak olursak hem çiçekler hem de meyveler kuruyacak ve mahvolacaktır, çünkü hepsinin kökü aynıdır.

Ve şimdi, bu sözleri okuyup kalbinde biraz Tanrı korkusu olan kişi, Tanrı korusun eğer *taarat amişpaha* kurallarına riayet etmiyor ve *Karet* cezasını gerektiren *nida* günahını işliyorsa elbette hemen büyük bir korkuya kapılacaktır (bu hem erkek hem de kadın için geçerlidir). Ve tamamen temiz ve *tsadik* olduğunu, tüm tavır ve davranışlarının Mübarek A-Şem'in huzurunda güzel ve düzgün olduğunu kim söyleyebilir?

Ve bu acı günaha takılmış, özellikle de bunu çok kez tekrarlamış bir kişi Yargı Günü'nde nasıl yüzünü kaldırabilecek, ne cevap verecek, kendisini nasıl haklı çıkaracak ve ağzında ne tür bir gerçek olacaktır?

Ama elbette *teşuva* her şeyin çaresidir. Özellikle karşısında duran bu ağır cezayı göz önünde tuttuğunda kişi elbette hemen günahını terk edecek ve çok büyük pişmanlık duyacak, bunun hakkında itirafta bulunarak bundan böyle bu akılsızlığı asla bir daha tekrarlamama konusunda kesin bir karar alacaktır. Böyle bir kişiye ne mutlu; onun payı ne kadar iyidir ve kaderi ne

kadar güzeldir; zira az bir gayretle kendisini kutsal kılmaya, canını arındırmaya ve ruhunu ve soyunun ruhunu yaşamın köküne geri döndürmeye nail olmuş ve çok yüksek bir düzeye yücelmiştir – o kadar ki *teşuva* yapan kişilerin durduğu yerde, kusursuz *tsadikler* bile duramaz.

Rambam'ın (*İlhot Teşuva* 7:6) bu konudaki sözleri ne kadar da harika ve teşvik edicidir: “*Teşuva* uzaktakileri yakınlaştırır. Dün gece Tanrı'nın huzurunda nefret edilen, tiksindirici, uzaklaştırılmış ve iğrenç biriyken, bugünse sevilen, hoş, yakın ve dost biri olmuştur.”

Ve maneviyattaki tüm bu muazzam yararlar, yukarıda geniş bir şekilde belirttiğimiz tıbbi, sosyal vs. diğer yararların dışındadır.

Şu noktaya kadar iki tür *Karet* hakkında bilgi aldık. Hatırlanacağı üzere bir *Karet* türü daha vardır. Bu *Karet* en ağır olanıdır ve en ciddi günahlar için verilen bir cezadır. Örneğin, puta tapanlar, Tanrı'nın egemenliğini hiçe sayanlar, Tanrı bizi kurtarsın, Göklere yönelik küfürler edenler ve benzerleri hakkında “*zira Tanrı'nın Sözü'nü aşağılamış, Emri'ni ihlal etmiştir. Bu can kesilip atılacak, kesilip atılacaktır. Günahı kendisindedir*” (Devarim 15:31) denmektedir. Ve Hahamlarımız *Gemara*'da (*Sanedrin* 64b) buradaki çifte kullanımı – “*kesilip atılacak, kesilip atılacaktır*” – şöyle açıklarlar: Bu dünyada kesilip atılacak, Gelecek Dünya'da kesilip atılacaktır. Başka bir deyişle bu kişi hem bedensel hem de ruhsal açıdan *Karet* cezasına çarptırılacaktır; yani, Tanrı bizi kurtarsın, hem genç yaşta ölecek hem de ruhu ruhlar âleminde kesilip atılacaktır ve Gelecek Dünya'da ve Ölülerin Dirilişi'nde payı olmayacaktır.

Karet konusunun esası bu şekildedir. Bilgisini genişletmek isteyen Ramban'ın yukarıda belirtilen yerlerdeki açıklamalarına bakabilir. Özellikle de *Şaar Agemul* kitabında bu konu büyük bir ayrıntıyla açıklanmaktadır; gidip oradan alınız.

Ve konuyu ilginç bir hususla kapatmak yerinde olacaktır. Ramban'ın sözlerinden açıkça anlaşılan bir şey vardır: Ruhun kesilip atılmasından bahseden pasuklar, ruhun ölümden sonra da varlığını sürdürdüğünün Tora'daki birer kanıtını teşkil etmektedir; zira “*o can halkının içinden kesilip atılacaktır*” denmesi, yalnızca günahı işleyen canı kastetmektedir; kesilip atılacak olan yalnız odur, ama bu cezayı hak etmemiş ruhlar ise ebediyen varlıklarını sürdüreceklidir. (Ve Ramban'ın Tora'ya yaptığı, yukarıda yeri belirtilen açıklamalarda bu konuda daha geniş bilgiler yer almaktadır; ama burada daha fazla ayrıntıya girmeyeceğiz.)

Yatak Odası – Kutsalların Kutsalı

Saygın bir Yisrael kızının, *taarat amişpaha* adlı bu *mitsva* ve ona bağlı her şeyle birlikte, Kutsal ve Mübarek Tanrı'yı, kutsal *Şehina*'yı ve *A-Şem*'in bereketini kendi evine sokmakta olduğunu anlayıp kavraması yerinde olacaktır.

Bir gelin ve damat, kendilerine *hupa* ve *kiduşin* (evlilik) törenini düzenlemem için bana geldiklerinde, evlilik yaşamının devamında kendilerini bekleyen şeyler hakkında neler bildiklerini belirlemek için kendilerine birkaç soru yöneltirim. Onlar sorarım: Acaba tüm Onuru ve Azameti'yle Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın evinizi ziyarete gelmesini ister misiniz? Elbette cevap hemen olumlu bir şekilde gelir. Sonra onlara tekrar sorarım: Onu evin neresinde konuk edeceksiniz? Hemen bir ağızdan cevap verirler: Elbette en saygın yerde, konuklar için olan salonda. Ve o noktada kendilerine hatalı olduklarını, Tanrı'nın yerinin orası olmak

zorunda olmadığını bildiririm. Ağzıları açık bir halde bana sorarlar: Peki nerede? Ve onlara cevap veririm: Yatak odasında – eşlerin yatakları arasındaki boş alanda. Tüm eve kutsiyet ve saflık bolluğu işte bu noktadan yayılacaktır. Hayretle kaşlarını kaldırırılar. İşte o andan itibaren, saflık kurallarını bütünüyle gözetme suretiyle Yahudi evine barış getirmekle *Şehina*'nın burada barınması arasındaki bağlantıyı açıklamaya başlayabiliriz.

4. BÖLÜM

SEHİNA'YI EVE GETİRMEK

Bene-Yisrael, Mısır Çıkışı'nda A-Şem'in getirdiği kurtuluşu görmeye nail olmuşlar, Mübarek Tanrı'nın Onuru'nun açığa çıkışına somut ve açık bir şekilde tanık olmuşlardı. Bu, tüm nesiller boyunca hiçbir ulusun nail olmadığı bir şeydi.

Mısırlıların üzerine getirdiği on ceza ile, Moşe Rabenu onlara Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın, günahkârları farklı şekillerde tezahür edebilen doğal felaketler yoluyla, ateş, rüzgâr, su, toz, hayvanlar, hastalıklar, karanlık vs. ile cezalandırabildiğini göstermişti. Öte yandan Bene-Yisrael de büyük mucizelere tanık oluyorlardı: Mısırlılar cezalandırılıp acı çekerken Bene-Yisrael sağ salim kalmaktaydı. Daha sonra Yam Suf'un (olasılıkla Kızıldeniz) büyük mucize ve harikalarla yarılışını bizzat yaşamışlardı. Bununla ilgili olarak, "Denizdeyken, bir cariyeye bile, Yehezkel ben Buzi'nin görmediği şeyleri görmüştü" denmektedir. Başka bir deyişle Mısır Çıkışı sırasında Tanrı'nın Krallığı'nın açığa çıkışı o kadar muazzam bir şekilde olmuştu ki, gördüğü *Maase Amerkava* olarak adlandırılan akıl almaz vizyonlarıyla Peygamber Yehezkel bile, Yam Suf'un yarılışı sırasında basit bir cariyenin ulaştığı algı düzeyine ulaşamayacaktı.

Ve elbette doruk noktası: Tora'nın Verilişi. Bu olayda Kutsal ve Mübarek Tanrı, Kendisi'ni sözün gelişi, Yisrael ile "yüz yüze" olacak şekilde açığa çıkarmış ve Sinay Dağı'nda kutsal Sözleri'ni onlara duyurmuştu.

Ancak, Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın Krallığı'nın boyunduruğunu üzerimize kabul ettikten ve Mübarek A-Şem de hakkımızda "*Tüm halklar içinde Benim özel hazinem olacaksınız*" (Şemot 19:5) sözleriyle tanıklık ettikten sonra O'nunla bir antlaşmayı kesinleştirdiğimiz bu değerli ve yüce anlardan sonra, *yetsar ara* (kötü eğilim) geldi. Hava'yı Bilgi Ağacı'nın meyvesinden yemeye ikna eden, Avraam'ın, oğlu Yitshak'ı *korban* olarak bağlamasına engel olmayı tasarlayan, Yaakov'la mücadele edip onu yere düşürmeye çalışan *yetsar ara*, Bene-Yisrael'e sanki saygın liderleri Moşe ölmüş gibi, onun tabutunu gösterdi. Amacı onları putperestliğe, cinsel ahlaksızlığa ve kan dökmeye sevk etmektir. Ve gerçekten de halk onun ağına düştü ve Altın Buzağı günahıyla başarısızlığa uğradı. Göklerdeki melekler bundan çok etkilenmiş ve telaşa kapılmışlardı: Olabilir miydi? Seçilmiş halk? Bu kadar genç bir gelin şimdiden gençliğinin Prensi'ne ihanet etmiş olabilir miydi? Kral Şelomo'nun Şir Aşirim'de söylediği gibi, "*Kral henüz şölenindeyken, hint sümbülüm kokusunu verdi*" (Şir Aşirim 1:12).

Bu olaydaki Damat, yani Evrenin Kralı, yoldan çıkan gelini Evi'nden kovmak istedi. Ama hemen sağdıç, yani Moşe Rabenu geldi. Ağlayıp Kutsal ve Mübarek Tanrı'ya yalvarıyordu: Lütfen, ey Merhametli Baba! Lütfen, benim için yap; Senin İsmi'ni kutsal kılmış ve Sana güvenmiş olan ataları Avraam, Yitshak ve Yaakov için yap. Lütfen onları bir kenara atma ve onları terk etme. "*Çünkü terk etmeyecektir A-Şem, Halkı'nı; ve mirasını yüz üstü bırakmayacaktır*" (Teilim 99:14). Ve A-Şem, büyük merhametiyle, sözün gelişi, yatıştı; ama aile içinde barış için bazı koşullar öne sürdü. Moşe'ye şöyle dedi: "Şimdiye kadar Yisrael ile el ele yürüdüm ve muhteşem şeylere nail oldular. Ama artık onlarla eskiden olduğu gibi birlikte yürüyemem. Bunun yerine '*Benim için Kutsal bir Mekân yapınlar ve içlerinde barınacağım*' (Şemot 25:8)."

Bu pasukta A-Şem, Moşe'ye, gelecekte Yisrael'in başına gelecek her şeyi açıklamıştır. Zira gramer kurallarına göre pasukta "[yapacakları bu mekânın] içinde barınacağım" denmesi

gerekirdi. Ne var ki, burada, gelecekte yıkılacak iki *Bet-Amikdaş*'a gönderme yapılmaktadır: I. ve II. *Bet-Amikdaş*. Ve eğer “*Bet-Amikdaşlar* yıkıldı ve *A-Şem Bene-Yisrael*'i terk etti” şeklinde bir düşünceye yer vermemek için Tora gelip herkesin karşısında bir ilanda bulunmaktadır: “*Ayrıca, buna karşın, düşmanlarının topraklarında oldukları zaman bile, onlardan, onları tüketecek, onlarla [olan] Antlaşmam'ı feshedecek kadar iğrenmeyeceğim ve onları reddetmeyeceğim*” (Vayikra 26:44). Ve Hahamlarımız “*içlerinde barınacağım*” sözlerine açıklık getirmişlerdir: “*Bet-Amikdaş* yıkıldıysa bile, yine de Bene-Yisrael'deki herkesin içinde barınmaya devam edeceğim”.

Kutsal ve Mübarek Tanrı, barınacak bir ev aramaktadır; ve o zamandan günümüze kadar *Şehina* sürgündedir. *Bet-Amikdaşlar* yıkılmıştır ve Kutsal ve Mübarek Tanrı için, sözün gelişi, bir barınma yeri yoktur. Ve O'nu kendi evlerine getirmeye layık olan bir karı-kocaya ne mutlu! Hahamlarımızın söyledikleri gibi: “Erkek ve kadın – layık oldularsa, *Şehina* aralarında.” Tanrı esirgesin; “layık olmadıysa, ateş onları tüketecektir”. Çünkü doğanın kuralları gereği erkek ve kadın, farklı ve birbirine ters doğalara sahip iki zıt kutuptur ve bazen zihniyetleri de doğuyla batı arasındaki mesafe kadar birbirinden uzaktır. Öyleyse, onları sevgi, kardeşlik, barış ve yoldaşlık içinde aynı evde oturtmak nasıl mümkün olur? Böyle bir şey, ancak *Şehina* aralarındaysa mümkündür. Sadece her konuya Kutsal ve Mübarek Tanrı'yı ortak ederlerse ve oğullarıyla kızlarını, *tсениut* (giyim ve tavırlarda ağırbaşlılık), yiyeceklerde *kaşerut* ve aile saflığı eşliğinde Tora yönünde eğitime suretiyle O'nun İsteği'ni yerine getirirlerse – işte, ancak o zaman Tanrı'nın özel nezaretine nail olacaklar, neşe ve mutluluğa erişecekler, keder ve ıstırap oradan uzaklaşacaktır.

5. BÖLÜM

MİTSVAYI BÜTÜNÜYLE GÖZETMEK Alahanın Hiçbir Ayrıntısı Hafife Alınmamalıdır

“*Tanna DeVe Eliyau*: Bir öğrenci hakkında [yaşanan bir] olay: [Bu öğrenci] çok öğrenmiş, çok okumuş ve hahamlara çok fazla hizmet etmiş, ama hayatının ortasında ölmüştü. Karısı onun *tefilin*lerini alıp sinagog ve *bet midraş*larda dolaştırıyordu. Onlara ‘Tora’da “*Çünkü o [=Tora] senin hayatın ve günlerinin uzunluğudur*” (Devarim 30:20) yazıyor. Kocam, ki çok öğrenmiş ve hahamlara çok hizmet etmişti, neden hayatının ortasında öldü?’ diye soruyor, ama ona cevap veren kimse olmuyordu. Bir keresinde o kadının yanında konuk oldum ve sürekli o olaydan bahsediyordu. Ona ‘Kızım’ dedim, ‘*Nida* dönemlerinde [kocan] seninle nasıldı?’ Bana ‘Tanrı esirgesin!’ dedi. ‘Benim serçe parmağıma bile dokunmazdı.’ ‘Peki ya beyaz günlerinde [yani yedi temiz günde] seninle nasıldı?’ ‘Benimle yedi, benimle içerdi ve benimle yan yana yatardı, ama aklına başka bir şey gelmezdi.’ Ona şöyle dedim: ‘Tanrı Mübarek’tir ki onu öldürmüş; çünkü [kocan] Tora’ya yüz vermemiş. Zira Tora, “*Bir kadına, temea olduğu ayrılık hali sırasında yaklaşma*” (Vayikra 18:19) diyor.” Geldiğinde, Rav Dimi ‘Tek yatak vardı’ dedi. Batı’da şöyle demişlerdir: Rav Yitshak bar Yosef şöyle dedi: “İkisi arasında önlük vardı.”

Yukarıdaki olay *Talmud*’da (*Şabat* 13), “*Tanna DeVe Eliyau*” adlı kitabın adıyla aktarılmaktadır. Bu kitap *Talmud* hahamlarından, sık sık Peygamber Eliyau’nun kendisine görünmesine nail olan ve onunla birlikte Tora öğrenen büyük bir haham tarafından yazılmıştı. Peygamber Eliyau’nun ağzından öğrendiği her şeyi bu kitaba kaydetmişti.

Ve bu haham bize kitabında Peygamber Eliyau’dan duyduklarını anlatmaktadır (ve yukarıdaki metin şimdi açıklamalarla genişletilecektir):

“Bir öğrenci hakkında [yaşanan bir] olay: [Bu öğrenci] çok öğrenmiş (yani Sözlü Tora olan *mişnayotu* iyice öğrenmiş), çok okumuş (yani Yazılı Tora’yı iyice öğrenmiş) ve hahamlara çok fazla hizmet etmiş (yani *Gemara*’daki konular hakkında sebep ve açıklamalar öğrenmek üzere sürekli hahamların peşinde koşmuş), ama (Tora öğrenimine kendisini bu kadar adanmış olmasına rağmen) hayatının ortasında ölmüştü. Karısı onun *tefilin*lerini alıp sinagog ve *bet midraş*larda dolaştırıyordu (bunun sebebi, Hahamlarımızın *Gemara*’nın başka bir yerinde geçen “*Tefilin* takan kişi uzun ömürlü olur” [*Talmud – Menahot* 44a] sözüydü ve bu şekilde kadın, kocasının neden genç yaşta öldüğü yönündeki hayretini güçlendirmeyi amaçlıyordu. Kocası, uzun ömür sağlayan *tefilin* takma konusunda hep özenli olmuştu. Ayrıca çok Tora da öğrenmişti ve) ‘Tora’da “*Çünkü o [=Tora] senin hayatın ve günlerinin uzunluğudur*” yazıyor. Kocam, ki çok öğrenmiş ve hahamlara çok hizmet etmişti, neden hayatının ortasında öldü?’ diye soruyor, ama ona cevap veren kimse olmuyordu (herkes bu duruma hayret ediyor ve bu genç adamın bu kadar büyük şeyler yapmasının nasıl olup da erken ölümünü engelleyemediğini açıklamakta güçlük çekiyordu).

Bir keresinde (diye anlatmaktadır Peygamber Eliyau) o kadının yanında konuk oldum ve sürekli o olaydan bahsediyordu. (Kocası neden hayatının ortasında ölmüştü?).

Ona ‘Kızım’ dedim, ‘*Nida* dönemlerinde [kocan] seninle nasıldı? (Seninle ilgili konularda nasıl davranırdı?)’

(Ve o da hemen sorunun sebebini anladı ve cevap vererek) Bana ‘Tanrı esirgesin!’ dedi. ‘Benim serçe parmağıma bile dokunmazdı.’

(Ona tekrar sordum:) ‘Peki ya beyaz günlerinde (yani yedi temiz günün sayıldığı dönemde) seninle nasıldı?’ (*Alahaya* göre kadın bu yedi gün boyunca beyaz giysiler giymelidir – bahsedilenler bedene doğrudan temas eden iç giysilerdir ve bu nedenle bu günler “beyaz günler” olarak adlandırılmaktadır.)

(Şöyle cevap verdi:) ‘Benimle yerdin, benimle içerdin ve benimle yan yana yatardın, ama aklına başka bir şey (yani evlilik ilişkisi) gelmezdi (bunu aklından bile geçirmezdi).’

Ona şöyle dedim: ‘Tanrı Mübarek’tir ki onu öldürmüş; çünkü [kocan] Tora’ya yüz vermemiş. Zira Tora, “*Bir kadına, temea olduğu ayrılık hali sırasında yaklaşma*” diyor.’

Büyük haham Rav Hida, *Petah Enayim* adlı kitabında bu genç hahamın niyetini şöyle açıklamaktadır. Haham bu şekilde davranarak [eşiyle birlikte olmasının yasak olduğu bir zamanda ona yakın olma suretiyle] kendisini bir sınav durumuna getirmeyi ve buna rağmen arzularını dizginleyerek dürtüsünü yenmeyi amaçlıyordu ve davranışının sebebi buydu. Ama buna rağmen, Peygamber Eliyau kadına şöyle demiştir: “Tanrı Mübarek’tir ki onu öldürmüş. Çünkü kocan Tora’da açıkça söylenen ‘*Bir kadına, temea olduğu ayrılık hali sırasında yaklaşma*’ sözlerine yüz vermemiş. Oysa kendince akıllılık edip *alahaya* aykırı davranmamalıydı. Her ne kadar seninle ilişkiye girmeme konusunda özen gösterdiyse de, kendisini günah düşüncelerinden ve *keri* (sperma salgısı) kirliliğinden koruyamazdı. Ve bu kusuru kasıtlı sayılıyor, çünkü Tora’ya karşı kendince akıllı davranıp kanuna aykırı davranması yasaktı; bu nedenle Tanrı Mübarek’tir ki onu öldürmüş.”

Gemara devam ederek şöyle demektedir: “Rav Dimi adlı bir haham, oraya geldiğinde şöyle dedi: ‘Tek yatak vardı’. Başka bir deyişle Rav Dimi’ye göre, olayın aktarımında hata vardı ve kitapta yazılı olduğu gibi bu genç haham karısıyla birlikte yiyip onunla yan yana bitişik yatıyor değildi. Yalnızca, aynı yatakta uyuyorlardı, ama yatak genişti ve birbirlerinden uzaktılar.”

Gemara devam etmektedir: “Batı’da (yani Erets-Yisrael’deki hahamlar), Rav Yitshak bar Yosef’ten alıntı yaparak (bu olaya bir ayrıntı daha eklemişler ve) şöyle demişlerdir: ‘İkisi arasında önlük vardı.’” Başka bir deyişle, ikisi de giysileriyle uyuyordu ve buna rağmen, yaptığı o kadar ciddiydi ki bu genç haham böylesine ağır bir şekilde cezalandırılmıştı.

Bu olaydan, *alahada* her bir ayrıntıya ne kadar titizlikle riayet etmek ve *alahaya* karşı hiçbir şekilde kurnazlık etmeyip, aksine, *alahayı* dürüstçe ve hiçbir sapma olmaksızın takip etmek gerektiğini öğrenmekteyiz. Ve bu, “Ben nasılsa *alahanın* ayrıntılarının çoğunluğunu yerine getiriyorum; o zaman [Tanrı korusun] birkaç küçük ayrıntıyı atlasam bir şey olmaz” diye düşünenlerin bu düşüncesini kalplerinden sökmelidir. Bu olayla *Gemara* bize bunun ne kadar ciddi olduğunu, *alahayı* tüm ayrıntılarıyla birlikte bir bütün olarak korumanın ne kadar önemli olduğunu ve küçük ya da büyük bir ayrıntı arasında hiçbir fark olmadığını öğretmektedir! Benzer şekilde, bazı çiftler vardır ki, hatayla, esas olanın kadının *mikveye* gitmesi olduğunu düşünmekte, ama bu arada, örneğin *efsek taara* (kanamanın durduğunu teyit etme amaçlı kontrol), yedi temiz günde yapılması gereken kontroller, *hatsitsa* (dalış sırasında suyla beden arasında teması engelleyebilecek şeyler) vs. gibi, *mikveye* dalma işlemine (*tevila*) bağlı olan diğer *alahaları* hafife almaktadırlar.

Ama yukarıdaki olaydan, özellikle o “çift kişilik yatak” konusundaki yasağın ciddiyetini öğrenmekteyiz. Bu, Yahudi halkında çok sayıda felakete yol açmıştır ve Yahudi evindeki tüm barış ve huzur kaybı ve sıkıntılar bundan kaynaklanmıştır. Oysa Yisrael diğer tüm uluslar gibi değildir...

Bilgi Eksikliğinin Sebepleri

İnsanlar arasında eski ve yaygın bir yanlış kanaat vardır. Kadının *mikveye* dalmasının yalnızca çok *tsadeket* kadınlarla hahamların eşleri için geçerli olan, normale göre yüksek düzeyli bir davranış (*hasidut*) olduğunu düşünürler. Anlaşıldığı kadarıyla bu cehalet birkaç sebepten kaynaklanmaktadır:

a. Bu çok özel ve kişisel bir konudur ve her anne, *mikveye* daldığını ev halkından gizler (*alaha* da böyledir) ve kızlar evlilik çağına gelmelerine rağmen anneleri birçok kez onlarla bu konuyu konuşmaktan utanmaktadır. Günümüzde sınırların tamamen yıkıldığı bir nesilde yaşıyoruz ve her şey reklamlarda ve medyada açıkça konuşulduğu gibi, arsızlık da sokaklarda kol geziyor. Ama önceki nesillerde ar duygusu ve bu gibi konulardaki gizlilik ön plandaydı ve bu konuda açıkça konuşmaya cesaret etmezlerdi.

b. Diaspora’daki Yahudi cemaatlerinin genelinde yapılan araştırmalara göre, *tevila* ve ona bağlı *alahalara* özen gösterildiği konusunda olumlu izlenimler vardır. Hatta dindarlık açısından oldukça basit düzeyde olan evlerde bile, diğer *mitsvalarda* çok titiz olmasalar dahi, *tevila mitsvasını* küçümseme diye bir şey söz konusu değildi. Bu konuyu hafifseyenler olduğu takdirde diğer aileler onlardan uzaklaşır ve onlarla evlilik bağı kurmaktan kaçınırlardı. Ancak ne yazık ki, 50’li yıllarda Erets-Yisrael’e göç arttığına, bu göçü organize edenler Yisrael’in kızlarını dinlerinden ve fikirlerinden uzaklaştırmayı başarmışlardı (Lisan okullarında ve göçmen kamplarında öğretimle iştigal etmiş olup gençleri nasıl yozlaştırdıklarını bana bizzat anlatanları tanıyorum. Kızlara *mikveye* dalma *mitsvasının* bütünüyle Diaspora’ya özgü bir şey olduğunu, çünkü oraların mekruh olduğunu, ama Erets-Yisrael kutsal olduğu için banyo sularının bile bedeni arındırdığını söyleyip onları kandırmışlardı).

Ve o nesildeki Tora otoriteleri bu konuda büyük gürültü koparmışlardı. Geçici kamplara ve yerleşim birimlerine giderek Yisrael kızlarına atalarının geleneğini unutmamaları ve *mitsvaları* sürgünde olduğu gibi titizlikle uygulamaları için onlara yalvarıyorlardı.

Tsadik Haham Rabi Yeuda Tsadka (*tsadik* ve kutsal insanın hatırası mübarektir) bana bu konuda hep şöyle derdi: Bil ki, *taarat amişpaha* (aile saflığı), Yisrael kızlarının her türlü zorluğa karşın muazzam bir fedakârlıkla gözettikleri bir *mitsva*dır ve ne yazık ki buna riayet etmeyen ama ebeveynlerinin saf kanının halen damarlarda aktığı çok sayıda aile var. Bu nedenle eğer doğru bir şekilde, anlatarak, açıklayarak, güler yüzlü bir şekilde hareket ederseniz, kurtarmak hâlâ mümkün olacaktır...

Ve gerçekten de, ne harikuladedir ki, çoğu kez, bir rehber kadın gelip, ilgili tüm *alahalarıyla* birlikte saflık ve *mikveye* dalmanın önemini bir Yahudi evine özümsetmeyi başardığında, evin hanımı evin genel düzeni, bedensel sağlık, ruh huzuru ve özellikle de ev içi barış ve gençlik aşkıyla olan ilişkilerinde o kadar büyük bir bereket ve olumlu değişim görmektedir ki, bu saf ve temiz yolda yürüyebilmeleri yönünde kendilerini etkileyebilmek için hemen sevdiklerine ve tanıdıklarına tavsiyede bulunmaktadır.

Olumsuz Davranışlardan Uzak Durma Yükümlülüğü

Yetser aranın insanı ağına düşürmek için çok ve çeşitli yöntem ve hileleri vardır. İlk insan Adam'ı da bu şekilde düşürmüştü. Bilindiği üzere, Adam'a Yaratıcı tarafından Bilgi Ağacı'nın meyvesinden yememesi emredilmiş, o da kadını uyarmıştı. *Satan* gidip kadına "Git ve Bilgi Ağacı'na dokun" dedi. Kadın, *Satan*'a "Olmaz, A-Şem ağaca dokunmamızı yasakladı" dedi. *Satan* ne yaptı? *Midraş*'ın anlattığına göre, kadını ağaca doğru itti ve sonra ona, "Gördün mü?" dedi, "Bak işte hiçbir şey olmadı. Öyleyse gel şimdi ağacın meyvesinden ye; o zaman da hiçbir şey olmayacak..." Ve hikâyenin devamını tüm insanlar bilmektedir: Kadın yemiş ve kocasına yedirmiştir ve bugüne kadar insanın yaşamı ve ölümü o günaha bağlıdır.

Ne yazık ki, farklı ülkelerde cahil ve eğitimsiz insanlar vardır. Ciddi bir şekilde temelden hatalı bir uygulamayla, kadın *nida* günlerinde olduğu zaman karı-koca farklı odalarda uyumaktadırlar. Oysa bu, Tora'nın *mitsvalarına* aykırıdır, zira Tora'nın yolları letafet yollarıdır ve tüm güzergâhları da barıştır. Ve tam da bu *mitsva* "***Suga Başoşanim*** – *Güllerle Kuşanmış*" olarak adlandırılır; başka bir deyişle, Tora yalnızca yatakları eşlerin birbirlerine dokunamayacakları bir mesafe (en az otuz santimetre) kadar ayırmayı emretmektedir ve bu mesafe, çok güzel ve çekici, ama dikenli olan güllerden yapılmış bir çit gibidir.

Ve o ülkelerde bu durumu beğenmeyen yeni bir nesil çıkmıştır. "Farklı odalarda yatmamız mümkün mü? Böyle bir şeyi kabul etmiyoruz" demişler ve saflık *mitsvasını* tamamen yok saymışlardır. Ve bu, Adam'ın yukarıdaki günahıyla tamamen aynıdır.

Bu nedenle Yisrael'deki her evde, koca, kendisine saflık *alahalarını* öğretecek yetkili bir hahamla birlikte oturmak üzere zaman sabitlemekle yükümlüdür; çünkü bu *alahalarda* bazen tek başına anlaşılması zor olan hususlar vardır. Aynı şekilde kadın da, kendisine *alahanın* tüm ayrıntılarını gerektiği şekilde öğretecek yetkili bir rehber kadınla oturmalıdır.

Mişna'da (*Şabat, perek 2*) "Kadınlar üç şeyden dolayı doğum yaptıkları sırada ölürlere. *Nida*... konusunda özenli olmadıkları için" diye yazılıdır.

Hocam ve ravım olan, önceki neslin en büyük Tora öğretmenlerinden *Tsadik* Haham Yosef Ades'ten (*tsadik* kişinin hatırası mübarektir) bu *mişna* hakkında harika bir açıklama duymuştum.

Gördüğümüz kadarıyla, Tanrı bizi korusun, saflık kurallarını hiç gözetmeyen ama buna rağmen gayet normal yaşayan aileler olduğunu görüyoruz. Ne var ki *mişnanın* anlamı şöyledir: Eğer kullanılan lisana dikkat edersek, burada "gözetmedikleri" değil, "özenli olmadıkları" denmektedir. Ne de olsa hiç gözetmeyen kadının cezasını Tora zaten *Karet* olarak açıklamıştır. Burada ise, söz konusu kuralları gerçekten de gözetken, ama gereken titizliği göstermeyen bir kadından bahsedilmektedir. Örneğin, kontroller, yedi temiz gün saymak, karı-kocanın yakınlaşmasını önleyecek tedbirler, lekeler vb. İşte böyle konularda özenli olmayan bir kadının doğum sırasındaki konumu tehlikelidir, çünkü o saatte Sert Yargı Niteliği ona karşı gergin durumdadır ve eğer kadının şahsını ilgilendiren *mitsvalarda* kusurlar bulunursa, gerçekten de çok büyük merhamete ihtiyacı olacaktır; Tanrı bizi kurtarsın.